

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt VIII. Patris Southuelli, naturæ dotes, & gratiæ. Vocatio ad Societatem. Profectus virtutum mirabilis. Vita post regressum in Angliam. Vsque dum proditus ab impudentiſſima puella, in manus ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

templationis simul copularat, vt quantum ex ea restaret temporis, tantum isti daret; illa si labore apostolici muneris integros exhausisset dies; hæc sopore animi sancto & vigili, noctes exigeret. Itaque Londino cum in Dorcestriam damnandus & occidendus duceretur, tres sibi quotidie horas solitarij silentij à satellitibus præsidariis impetrauit, mane, sub meridiem & serum, quibus cum Deo solus & secum ageret, quantis vero ex illa diuinæ consuetudinis vbertate augetetur donis interioribus monstrauit eius splendor velut cælo delapsi, quem in ore ipsius ex Dei colloquio redeuntis, venerati sunt milites; aliàs vero eiusdem species cancellatis ad pectus brachijs, genu flexo, apertis cælum oculis intuens, cœterum immota, & alienato à sensibus animo extra visum & auditum, in Deo tota.

Patris Southuelli, natura dotes, & gratia. Vocatio ad Societatem. Profectus virtutum mirabilis. Vita post regressum in Angliam. Vsque dum proditus ab impudentissimâ puella, in manus hostium deuenit.

C A P V T V I I I.

DV M in Dorcestria proditorum morte interficeretur Cornelius eandem ad mortem pro defensione Catholicæ fidei se parabant, Societatis eiusdem Sacerdotes duo Robertus Southouellus, & Henricus Vvalpolus, iisque victimis duabus consecratus hoc anno 1595. Mensis Martius, & Aprilis, altera Londini, Eboræ altera, vt Angliæ toti spectaculo fierent duabus illis primarijs vrbibus ad Austrum, & Septentrionem clausæ. Ita boni illi publicæ rei consiliarij, nostrorum supplicia meditatò in loca, & tempora dispensabant ad refricandum subinde dolorem quo illos sperabant arcendos ab Anglia, & Catholicos ab eorum hospitalitate. Quam causam affert Henricus Garnetus, quamobrem nostris diuturnitatē carceris ærumnosi variè metirentur, vt semper ad manum aliquem haberent, cuius ostenti acerbitas recens, terreret alios. Anni huius beata, & prima fors Southuellum excepit Ecclesiæ Anglicanæ monumentis illustribus celebratissimum, seu vitæ spectetur sanctitas; seu tolerantia tormentorum, seu mortis pretiosissimæ meritum & decus. Anno æui voluentis, sub finem Iunij in manus hostium cum venisset peregrinis disceptus, & lacer modis, abstrusissimo carceris defossus est cauo in Turri Londinensi, iacebátque illic, *velut mortuus à corde*, nisi quod Topcliffus qui

plus decies manus eius sanguine cruentarat, cognitoribus instabat quotidie, causam tandem illius cum vita absoluerent hominèmq; ad furcam, & cultrum damnarent. Quin & ipse tædio sepulti carceris, plus iam biennio infructuosi, & sterilis nullo apud Catholicos operæ pretio, Cæcilium rogauit Iuniorem, qui dum caperetur præsens adfuerat, & postea sapius cum iussu Topcliffi excruciaetur, vel se ad examen, & causæ vltimum vocarent iudicium, vel in alium transferrent carcerem, vbi non penitus amicorum accessu & consolatione priuaretur. Renunciauit Cæcilius Southuuello, si tam dira illum teneret cupido patibuli, & cultri, & secandi frustatim corporis, se quidem minimè obstiturum, quin festinaretur hæc illi gratia; hoc vti præstiterit priusquam expono, pauca breuiter præmitto ab ipsomet notata Southuuello de pueritia, & annis sequentibus, vsque dum comprehenderetur, sient quæ sequuntur ex iis magis perspicua.

Gentis Southuuellæ in Anglia, nota est, & clara nobilitas; Southuuel-
lus noster, Ricardi Southuueli, & Birgittæ post natu minorem secundo
genitus in lucem venit anno 1561. in sanctæ fidei castello, vna Noruico,
leuca distito, in Prouincia, Norfolkienfi. Narrabat se furto è cunis subla-
tum à femina ex iis quæ vagæ, mendicato, & furtis victitant, seque vulgo
saracenas vocant; infantem vidit formosi aspectus, & nobilis, putauitque
se olim boni lucri ex eo aliquid facturam. Incustoditum igitur à nutrice,
collo sibi appendit, & auolat, alio in cunas vndecumque is esset supposito,
animaduerso post paulum nutrix inexpiabili suæ incuriæ, & facinoris alieni
piaculo, quocumque versum tot vindices destinat, vt plagiarium denique
inuentam spoliauerint sua præda, illamque domum retulerint. Quod bene-
ficium, tam multa complexum nullo vnquam die prætermisit memori men-
te repetere, Deoque illius gratias agere, reputans animo, qualis alioqui se
in perpetuum mansura erat vita, quam rudis boni omnis, quot & quantis
contaminata flagitiis, Dei experts & Religionis, mortique obnoxia, quam
par est tali vitæ succedere. Qualiscumque vero tunc remuneratio repensã
sit feminæ cuius sagacitas, furem deprehenderat Saracenam. Southuuel-
lus certè in Angliam redux, & patriam reuisens, quæri eam mandauit dili-
genter, repertamque immenso affecit præmio hoc est animæ salute, extra
quam in hæresi peribat. Annorum factus iam quindecim à parente Ricar-
do Parisios mittitur, suo quidem haudquaquam minori quam filij bono,
seu enim Oxonium, seu Cantabrigiam, destinasset, siue Londinum ad sa-
pientiam, futurum erat iuueni pronius fieri Calvinistam, quam Philoso-
phum, aut Iurisperitum; at in Angliam Sacerdos reuersus, & iam noster,
prolixa fortique epistola, repente propemodum rationibus æternis, pa-
trem effecit solidè, ac verè Catholicum, antea enim secundis nuptiis vxorem
duxerat è Reginæ aula, eiusque in lingua Latina Magistram, ex qua, quan-
to temporariis commodis auctior, tanto egentior mansuris, & immortalibus,
mente ignaua Catholicus; foris professione, & Protestantium in tem-
plis consuetudine Calvinista. Fuit tamen parentis eximia pietas, quæ Ro-
bertum suum diu Parisiis à se abesse sustinuit; fuit, & filij indoles qua se
nihil

nihil habere pretiosius sentiebat. Iis enim erat naturæ ornamentis paratus compositusque ad gratiam, ut exiturus in magna Dei obsequia videretur. Motibus primum animi fuit æquabiliter temperatis, exterius vero, ut aspectu ipso ita consuetudine multum amabilis, acri deinde ingenio, & subtili, cum maturitate iudicij senilis, etiam in crudo virore iuuentutis adhuc immaturæ: porro ad diuina, tam tener, & docilis, ut mirè in iis deliciaretur, nec tamen hæreret penitus, assurgebat enim præcipuè in generosa, & aspera desiderio vehementi, sed nihilo magis ardentem, & feruidè, quàm moderatè, ac prudenter. Demùm quod rarum in iunioribus, consultissimus in deliberando aptandisque fini consiliis; in decisis constans, & animo aduersus obiecta immobilis, hæc toto licet vitæ suæ decursu tenuerit maximè tamen in deliberando Societatis proposito, quo nihil antiquius habuit, annis illis duobus quos Parisiis egit.

Illic sodali utebatur, nobili Anglo Ioanne Cotono, & ductore animi P. Thoma Darbisciro qui deprehensa in iuvene excellitæ indolis à caducis auersæ, & Deum ac æterna spirantis, currentem sic impulit, ut omnis in eius oculis euanesceret mundi splendor, & eò eius tædio grauaretur, ut lenare illud re nulla posset nisi fixo & rato eius abiiciendi proposito; cui tamen initio obstitit delectus optimi obscurum adhuc lumen. Solent enim eiusmodi animæ Deo ita volente quandoque suspendi, & aliquandiu perplexæ iactari, ut tanto firmiter & immobiliter in suscepta vita gradum figant, quanto lentius, & meditatus, & pugna maiori altercantium cogitationum eam clara in luce tandem elegerint. Tres illi menses abierant inter duos ordines fluctuanti, PP. scilicet Cartusianorum, & Societatis nostræ, instituto quidem ab iis diuersæ, sed suo ab ortu cum iis amore, & obsequio maximè coniunctæ, scribitque suo cuiuspiam tunc amico, angustiis animi per tres illos menses grauibus æstuasse, sub hæc sibi Deum aspectu quo solet animum serenasse, & in Societatis amplexum momento ita obfirmasse, ut nihil ambigeret se Christi delectu sequentes ob causas ad eam vocatum. Prima. Suum ut illi amorem testaretur Societatis eius professione, & imitatione crucifixi; deinde ut sua cum Deo æquaret nomina, totis quindecim annis facta quos in sæculo vixerat. Tertia ut præsto haberet mystagogos, seu animi duces in salutis via, & perfectæ virtutis, diuinæ ubique securus voluntatis, quam securitatem, suis hominibus, Societatis Obedientia præstaret: quarta ut quicquid ab natura, & gratia boni esset sortitus, animarum salutis, bonoque impenderet cum martyrij fiducia iam inde expectandi. Fuit tamen hoc eius prolixo trimestri ad Societatem ineundam, consultatio Patrum diuturnior ad eum admittendum, ut eius probarent constantiam, quam et si ardore incitatissimo & prensatione assidua prodebat non dubiam; at hoc ipso Patres agebant lentius, experti nimios ad magna, iuuenum præsertim conatus & impetus, in cœptis non durare, sed primo illo feruidæ potius naturæ quam consilij motu ponente, repenti concidere. Dolebat has moras iuuenis apud Deum, cilicio, lachrymis, & solitudine afflictans sese, orabatque iis tandem ut finem imponeret. Digna es-

set hoc loco lucubratio eius quædam, (nisi videretur paulum extra historiam exire) hac ille annorum non plus tunc sedecim lamentatus est illas tam ingeniosè, piè ac solidè, vt longè alium præferat auctorem. Cæterum his demum tam impatienter & diu vocatis desiderijs satisfecit Roma, pauloque post quam illuc appulit, cooptatus est in Societatem, & in tyronum adscriptus numerum Octobris decimo octauo, sæculi septuagesimo octauo, ætatis decimo septimo, tribus iam annis Rhetorices, & Philosophiæ studio insumptis; probationis quidem residuum Tornaci peregit in Belgio, forte illuc transmissus ob Romani cæli æstuosam cui non erat assuetus grauitatem; eò reuocatus, magna ingenij optimi approbatione, studia omnia Theologiæ laude coronauit. Haud paulo tamen acrior iuuenem exedebat cura interioris pietatis, cuius aliqua nobis supersunt anecdota; quæ vt solent qui optant tenorem inchoatæ virtutis ad senectutem perducere, adnotabat quotidie diligenter; ex quibus cernimus primam illam diem qua se Deo & Societati, votorum nuncupatione dicauerat, tantos illi ad summum virtutis apicem spiritus impressisse, vt iustum biennij excederent modum, nisi gratiæ vis esset omni ascensu & difficultate potentior, & eò interdum pertingerent pueri, vnde longius absunt cani. Pono hic artes promouendæ virtutis, & regulas quibus omnem dirigebat vitam, quas inter princeps erat, ac ferè perpetua, obiectare sibi ob oculos casus omnes, quibus esse obnoxius poterat. Dolores corporis, ariditates mentis; desertiones consolationum; scrupulorum tormentum, equuleos suggestionum hostilium, extremam inter homines execrationem, vexationem & contemptum. Generositatem, & patientiam iis opponebat, quibus sancti ea peruicissent, accommodabat sibi postremo hæc & similia, induebatque sigillatim, & impugnabat vi magna virtutum ardentium quibus à viris sanctissimis viderat expugnatas, magnum hinc illi virtutis gymnasium, magna vbique nunquam improuisi præsentia animi in omnes euentus, quicquid illi foret ab iis qui præerant iniunctum ita capessebat, vt si nec sciret aliud nec posset, reque ipsa sibi hoc persuaserat; Deo enim, aiebat, Prælatorum ore, mandante quæ veller, quam se ad frugem Religiosus aptum putet, si boni nihil habeat? nisi vt Deo morem gerat per prælatum mandanti. Addebat autem homini de Societate nihil posse infelicius euenire quàm si eius Præsides iure opinentur, non esse illum ad omnia indiscriminatim quæ obedientia innuit paratum, quantum enim illorum à nutu, tantum ab eo recedit calle, quo vbertim ad nos Dei auxilia profluunt, & peculiaris curæ beneficia qua nos regit, ducitque non modo ad salutem, sed ad omnem virtutis præstantiam: nec enim illas supra naturam vires ad hoc necessarias imprimi nobis posse si disungeretur mouens à mobili, & repetita quis voluntate quam nexu obedientiæ Deo obligarat, veller sui curam seorsum gerere, sibi viuere, suus esse. His & similibus fundabat Robertus adhuc tyro virtutis primordia quam erat ad summum perducturus. Verum omissis nunc reliquis, miram animi eius voluntatem tacere non debeo in tenacitate religiosi propositi in quo incredibili
sua

sua acquiescebat voluptate. Æstimatis enim Societatis bonis ingentibus, fingeat animo [tamen si omnes, etiam Præsides, & Rectores eam desererent, Angeli ad hæc lapsa de cælo forma, & tu cum iis abi, mihi indiceret; è contrario Rectorum aliquis auctoritatis adhuc suæ compos; mane tu, iuberet, perseuera in Societate; reiecto Angelo, Rectorem audirem, & hoc millies contestatus assero, & affirmo.] Sic ille.

Florebat Romæ si vnquam alias Anglorum Collegium, præeratque illic maioribus studiis Robertus Cornelius, sed accuratius multo studiis sanctitatis, cuius ipse alumnis perpetuum erat documentum, & schola. His ipse spes pridem in Angliam missas utcumque solabatur, fatebatur enim se inde à puero, spiritu impulsus, (qui non est, nisi magnarum mentium) reponendæ Christo vitæ, & sanguinis, post repensos eidem in salutem multorum mortalium sudores, quod desiderium postea ex Societatis instituto, & voto, multis illi creuit accessionibus, & flammis; nec tamen propterea Rectores importuna flagitatione de Indis, vel Anglia fatigauit, ratus, quod ait Deum propè nouitios ingentibus animis non rarò Apostolici muneris implere, haud quidem, ut statim in opus exeant. verum ut magno, & necessario excellentium virtutum apparatu, maturè se muniant, qui certè, non potest, nisi longa & acri temporis impensa instrui. Iamque illas ad summum Robertus prouexerat, cum ad Præpositum Aquaniuam Personij literæ, commodùm appellunt, quibus operarios poscebat in Angliam, sufficiens interfectis; exilio, & carcere damnatis. Illuc ergo pridem cœlitus destinati mittuntur Patres duo Henricus Garnetus, & Robertus Southuellus, qui Roma profecti Martio anni 1586. die Mensis vicefimo quarto, in prospectu Angliæ cum essent, Roberto succurrit vltimum salutare amicissimum sibi virum, quo ad res animi vsus olim plurimum fuerat; scribensque ad illum. *Eu!* inquit, sto in mortis præcipiti, accinctus in illam ut vitro proruiam; [tuas hinc precibus infirmi preces efflagito, ut quondam spiritum pietatis, tantum non extinctum redonasti, vitam corporis impetres fructuosè seruare, aut fortiter ponere. Propè noui quo mittar, inter lupos nimirum, (utinam, ut agnus) ad explendam eorum rabiem pro fide, & gloria mittentis. Expectari me ab iis rescui, terra marique insidiantibus, famelicis, & Leonum instar in prædam arreptis, sed Deo laus, morsus illorum non metuo, sed opto; nec tam me ab illis parati territant cruciatus, quàm prolectant coronæ cruciatibus promissæ. Caro fateor nullius frugis est, & hoc ipsum scribens inhorrescit; *Sed Deus potens in pralio à dextris est mihi ne commouear.* Exemplo qui præiit auxilio aderit; aditabitque ad latus pugnantis, qui pugnaturum in arenam produxit.]

Nunquam antehæc peius in Anglia Catholicis fuerat, nunquam periculosius, quam tunc erat. Post eiectos enim Sacerdotes ad septuaginta, omni planè, ut diximus in eam aditu intercluso, per medios tamen scrutatores, exploratores, custodum stationes, bono genio duce, saluus illuc euasit Southuellus, & pia Baronis Auxensis hospitalitate collectus est, quem sexennio ante Personius restituerat Catholicæ fidei; post vero Comes

Aroncellia magni merito fecit quod illum domi habere potuisset defuncti loco Sacerdotis qui ei à sacris fuerat, nupserat hæc Princeps femina magno illi Hauuardo, magnarum virtutum, decennis carceris, & mortis gloria inter Anglos, vt dictum alias illustri. Egit illic propè biennio Southuuellus secum solus, haud tamen aliis otiosus. Et erat magnoperè semoto illo secessu opus, in amplissima familia, & omni conflata hominum genere, ne quis eius caput domesticus proditor consiliariis regiis triobolo venderet, Domumque illam omnem iterato & grandi infortunio turbaret, nec ergo illi fas, efferte cubiculo pedem, nec auram, etiam de fenestris, nisi procul capere; nec cibum cum quoquam sumere; nec alium quam furtim sublatas mensarum reliquias, quas ad illum Catholici, & pauci fidelitate nota ferebant famuli. Semel cum esset illius opera necessitati rogantium indulgenda, lecta sunt ad hoc momenta noctium, minimum suspecta, & simulatio diuersi habitus à cultu Sacerdotis omnino alieni, & quidem hæc illi solitudo negotiosam præbuit libertatem agendi cum Deo, & facultatem piissimæ comitis ad vltiorem gradum, scripture librorum promouendæ, & tempus commodum ad corroborandum epistolis fortibus, mariti animum ad patientiam carceris quo tenebatur, immobilem. Sed quæ per se nequibat Cornelius, conficiebat aliena manu. Comitem nactus liberalissimam, Sacerdotes Catholicos pauperes alebat eius sumptu, & Londini nostris conductum tenebat hospitium, quo ad consulendum variis de rebus, recipiebant sese; typographos ad hæc edendis quos vulgavit libris. Cadente non nihil tempestare, & flaccessentibus utcumque iris, paulò liberius in proximi opem se fudit latius, ad quam etsi arderet totus, sed eum ardorem cauta vbiq; prudentia dispensaret, breui tamen, & indicatus est, & denunciatus Vvalsingano, quem auaritia fefellit satellitis ad comprehendendum illum missi. Dum enim Cornelio contiguam Catholici expilat domum, ringente nequicquam Vvalsingano euasit Southuuellus. Circumseptus alias proditorum manu, varia illum fraude cogentium, & prolectantium in Catholicorum domos, non commisit Deus etsi maxime veller eò ire, nec tentas sibi insidias, nisi post dies aliquot rescire. Qua paternæ Dei custodiæ confidentia armatus nihil sibi sollicitus, eius in sinu placidè quiescebat, certus se nunquam in manus hostium, nisi Deo volente venturum, quod sexto tandem euenit anno post eius aduentum in Angliam, idque in hunc modum.

Erat Vxendoni pago miliaribus ab vrbe decem domus Catholica, præter patrem familias simulatione Protestantem, nomine Bellamicum; eius curam iuuandæ quam Personius & Campianus gesserant suscepit Southuuellus. Spectabat ad eam familiam Anna virgo, dum egit inter agnatos sancta, totaque ex igne, & spiritu concreta; post ab iis Londinum occasione Catholici nominis abstracta, & clausa carcere Vvestminteriensis, cum virginitatem, & fidem Catholicam illuc intulisset, paulò post inde vterum & apostasiam extulit. Scelerosus senex, & turpis aspectu Topcliffus eam deperit, & adulterium infame repetito adulterio velatus, eam suo cui-
piam

piam in carnificina carceris ministro; extra carcerem lictori vxorem tradidit. Cui perduto corpore, animo, pudore, & verecundia profapia nobilis, restabat vt nefas multiplex exaggeraret piaculo grauiori, & Magistri optimi sanctum caput consiliariis Regiis venale, nouo sponso daret, sperans fore vt etiam à Regina compelleretur parens ad constituendam illi dotem, propudioso alioqui eius connubio minimè debitam. Ficto igitur nuncio ad condictum diem accersit Cornelium Vxendonum in ædes Belamici, habere se illic de negotio animi cum eo tractanda. Ignarus Southuuellus barathri quod sibi flagitiosissima puella foderat, rediens ad Garnetum, tantisper de via decessit, vxendonique sub noctem à familiaribus, prodicionis penitus ignaris, comiter de more accipitur. At ecce densis iam tenebris vallatur ab Topcliffo, lictoribus domus, verum haud ita festinato quin se Robertus cum supellectili altaris in suas latebras sed frustra miserisset; eas scelestissima puella spreto crimine maiestatis quo parentem vtrumque implicabat, indicauerat Topcliffo, cui se illas quærenti, puellæ mater cum negaret planè vllas scire, aut vllum domi latere Sacerdotem, ast ego te inquit, illas docuero, & recludi iussu quem norat loco, deprehensum Robertum adsciticio eius diei vocabulo appellauit, dein albente in auro-ram celo præmisit ex suis qui gratularetur Reginae comprehensionem Roberti Southuueli, tanto ambitu quæsit, tanto capti, quem lucente post die Iunij vt fertur vicefimo sexto sesquimillesimi nonagesimi & secundi anni arctè in equo alligatum Londinum triumphans duxit.

Decies torquetur Southuuellus, multo atrocius quam in equuleo. Quamobrem in Topcliffi domo Sacerdotibus inimicissimi? quanto animi robore hostibus etiam laudato. Quam deinde tetro arctatus carcere. Quod eius causa iudicium? quæ defensiones extra causam. Quæ mortis sententia, sanctitas, & admiratio etiam apud hostes.

C A P V T IX.

RIMVS Roberto includendo, & claudendo carcer, Topcliffi domus præter morem fuit. Nouitatis causa crudelitas Iudicium immanis, ipsiusque Topcliffi immanior. Catholicorum Sacerdotum in Turri Londinensi cruciatus horreni & formidabiles cum passim